

Regeringskansliet
Utbildnings- och kulturdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
103 33 Stockholm

Teresa Edelman
YTTRANDE

2006-06-29
Reg.nr 13-2043-06

Betänkande av Studentkårsutredningen För studenterna...– om studentkårer, nationer och särskilda studentföreningar (SOU 2006:36)

U2006/3105/UH

Sammanfattning

Högskoleverket avstyrker utredningens förslag att studentkårernas beslut skulle kunna överklagas direkt till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) utan prövning av en högskolas styrelse. Konsekvensen av förslaget blir att man inte heller kommer att kunna överklaga andra beslut av en högskolas styrelse till ÖNH. Däremot tillstyrker Högskoleverket förslaget att varje student skall ha rätt att få ett beslut fattat av studentkåren prövat.

Högskoleverket avstyrker också förslaget att Högskoleverket skall granska kvaliteten i studentkårernas verksamhet.

Vidare avstyrker Högskoleverket förslaget om disciplinära åtgärder mot studenter som inte betalar avgifter.

Övriga förslag lämnas utan erinran.

Avsnitt 6 Överklagande av studentkårers beslut

Högskoleverket avstyrker förslaget att ett beslut fattat av en studentkår skulle kunna överklagas direkt till ÖNH utan prövning av en högskolas styrelse. Verket anser vidare att det även i fortsättningen bör vara möjligt att överklaga andra beslut, som enligt förordningen (1983:18) om studerandekårer, nationer och studentföreningar vid universitet och högskolor fattas av en högskolestyrelse, till ÖNH.

Enligt nuvarande ordning får högskolans styrelse undanröja ett beslut av en studentkår som uppenbart strider mot studentkårens ändamål (21 § förordningen om studerandekårer m.m.). Vidare får beslut av en högskolas styrelse överklagas hos ÖNH (22 § samma förordning). Ett beslut fattat av en studentkår kan alltså överklagas först till högskolestyrelsen och vidare till ÖNH. Denna ordning ger förutsättningar för en allsidig belysning av ett överklagat ärende. Utredningens förslag innebär att man tar bort en överklagandeinstans. Enligt kommittédirektiven skulle utredaren lämna förslag till hur

möjligheterna till överprövning av studentkårernas beslut kan stärkas. Högskoleverket anser att högskolestyrelsen utgör en viktig första instans bl.a. på grund av att, som utredningen själv har påpekat, den besitter kännedom om studentkårens lokala förutsättningar. Högskolestyrelsen bör därför även i fortsättningen ha möjlighet att, som första instans, pröva och eventuellt undanröja en studentkårs beslut. Borttagandet av denna uppgift skulle även kunna försvåra högskolans möjligheter att ta ansvar för utbildningen och studenternas situation. Slutligen är det troligt att ärendeberedningen skulle ta längre tid om ÖNH blir ensam prövningsinstans för studentkårernas beslut.

Utredningens förslag innebär också en annan försvagning av överklagandemöjligheterna, nämligen att det inte längre skulle vara möjligt att överklaga andra beslut av en högskolas styrelse hos ÖNH.

Idag fattar högskolestyrelsen många beslut enligt förordningen om studerandekårer m.m. som har en stor betydelse för kårerna, nationerna och studentföreningarna och även för de enskilda studenterna. Till sådana beslut hör bl.a. godkännande av en studerandekår (2 §), prövning av frågor om enskilda studerandes medlemskap i sådan studerandekår, nation eller annan studentförening som finns vid högskolan (9 §), fastställande av bestämmelser i studerandekårens stadgar (15 §), bestämmande vilken eller vilka kårer som får utse och entlediga företrädare för de studerande i högskolans organ, om kårerna inte kan enas (16 §), beslut att de studerande inte längre skall vara skyldiga att tillhöra en nation eller annan studentförening vid högskolan (19 §), samt beslut om avstängning från undervisning och prov och beslut att utbildningsbevis eller bevis om doktorsexamen inte får lämnas till en studerande på grund av att han/hon inte söker inträde i sådan studerandekår, nation eller annan studentförening som han/hon är skyldig att tillhöra, eller låter bli att betala avgifter (20 §). Alla dessa beslut kan enligt nuvarande regler överklagas till ÖNH. Enligt förslaget har högskolestyrelsen fortfarande samma beslutsbefogenheter men möjligheten att överklaga sådana beslut till ÖNH tas bort. Högskoleverket anser att de beslut högskolestyrelsen kan fatta i kår-, nations- och studentföreningsangelägenheter är så viktiga för studenternas situation att dessa även i fortsättningen bör kunna överprövas av en högre instans. Förslaget där det inte längre finns möjlighet att överklaga sådana beslut till ÖNH skulle i väsentlig grad kunna försämra såväl kårernas, nationernas och studentföreningarnas som de enskilda studenternas rättssäkerhet.

Däremot tillstyrker Högskoleverket förslaget att varje student skall ha rätt att få ett beslut fattat av studentkåren prövat och att begränsningen till beslut som ”uppenbart” strider mot studentkårens ändamål tas bort. Såsom utredningen har konstaterat kan dock detta leda till ökad arbetsbörda för studentkårer. En ökad arbetsbörda skulle också drabba högskolestyrelsen (om man skulle behålla dagens instansordning) och ÖNH. Förslaget är således under alla omständigheter resurskrävande och förutsätter ekonomiska tillskott.

Avsnitt 7 Granskning av studentkårernas verksamhet

Högskoleverket avstyrker utredningens förslag om att Högskoleverket skall granska kvaliteten i studentkårernas verksamhet. Skälen till detta är följande: Det är högskolorna som skall verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen (jmf 1 kap. 4 a § högskolelagen, 1992:1434). Högskoleverket granskar att så sker, ofta med studentkårernas hjälp. Högskolans ansvar bör inte kunna vältras över på studentkårerna. Även med den nu föreslagna preciseringen och avgränsningen av studentkårernas syfte och ändamål är det oklart vad Högskoleverket skulle kunna granska och på vilket sätt. Det finns också en risk att med den föreslagna granskningen skulle studentkårernas roll klyvas. Det är inte ovanligt att kårerna anmäler sina lärosäten och kräver att Högskoleverket skall granska lärosätets handläggning av en viss fråga och om lärosätet följer gällande bestämmelser. Det är därför inte lämpligt att verket skulle granska kårerna på samma sätt som lärosätena. Antalet och mångfalden av studentkårer talar också emot en central granskning.

Om regeringen skulle, trots Högskoleverkets invändningar, ändå överväga att genomföra förslaget, krävs det en djupare utredning om förutsättningarna för en sådan granskning.

Förslag till ändring i högskoleförordningen (1993:100)

Utredningen har föreslagit ett tillägg i 10 kap. 1 § högskoleförordningen, en ny punkt 5, enligt vilken disciplinära åtgärder skulle få vidtas mot studenter som inte söker inträde i studentkår som studenten är skyldig att tillhöra eller låter bli att betala avgifter till denna. Samtidigt har utredningen föreslagit att behålla den nuvarande regleringen, med vissa ändringar beträffande avgifter, enligt vilken högskolans styrelse får besluta att en sådan student skall avstängas från undervisning och prov till dess studenten har uppfyllt sina skyldigheter. Högskolestyrelsens möjligheter att besluta att utbildningsbevis eller bevis om doktorsexamen inte får lämnas till en studerande förrän avgiften har betalats finns också kvar i utredningens förslag.

Förslaget innebär att högskolestyrelsens beslut om avstängning av en student från undervisning och prov och/eller beslut att inte lämna utbildningsbevis eller bevis om doktorsexamen till studenten inte längre får överklagas till ÖNH. Utöver avstängningen och andra påföljder på grund av utebliven betalning föreslås disciplinära åtgärder. Detta innebär en dubbel bestraffning som inte ryms inom ramar för en rättssäker behandling.

Högskoleverket avstyrker förslaget.

Övriga förslag lämnas utan erinran.

Detta yttrande har fastställts av universitetskanslern i närvaro av chefsjuristen Eva Westberg efter föredragning av verksjuristen Teresa Edelman. I ärendets beredning har informatören Krister Kjellin

(informationsavdelningen) samt utredarna Torsten Kälvmemark (utredningsavdelningen) och Henrik Holmquist (utvärderingsavdelningen) deltagit.

Sigbrit Franke

Teresa Edelman